

Kolin Mekalou

LJUBAVNICA HLADNOG SRCA

Prvi deo trilogije *Cezarove žene*

Prevela
Žermen Filipović

Laguna

Naslov originala

Colleen McCullough
CAESAR'S WOMEN

Copyright © 1996 by Colleen McCullough

Published by arrangement with HarperCollins Publishers.

Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

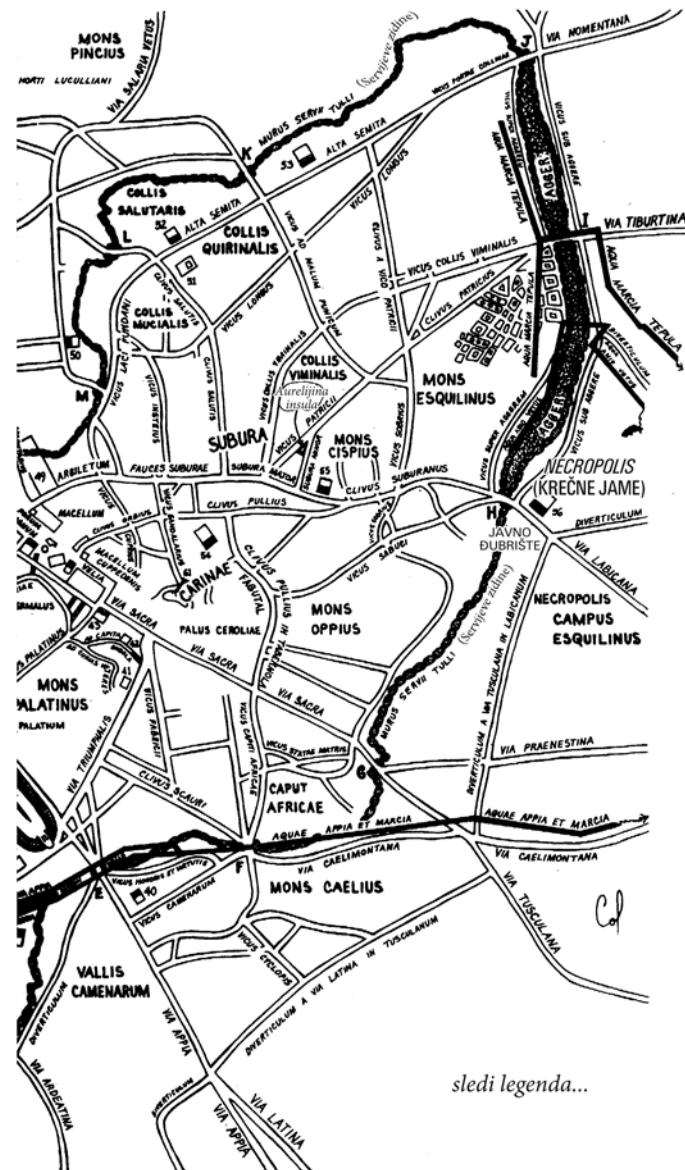
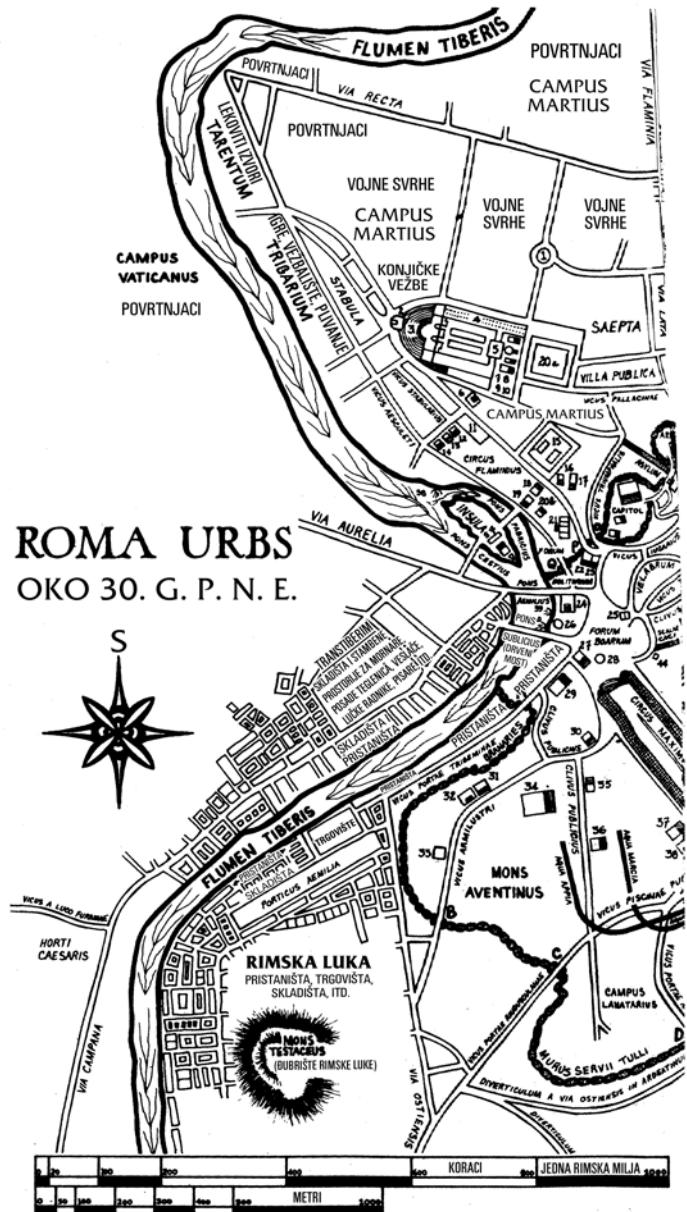
Selvi Entoni Denis,

mudroj ženi, čarobnici, srdačnoj i čudesnoj

SPISAK MAPA I ILUSTRACIJA

MAPE	
<i>Roma Urbs</i>	8
Italija: topografija i drumovi	11
<i>Pars Mediana Romae</i>	12
<i>Forum Romanum</i>	54
Raspored Pompejevih snaga u ratu protiv gusara	146
Istok	187
<i>Domus Publica</i>	341

ILUSTRACIJE	
Gaj Julije Cezar	16
Servilija	18
Mladi Brut	19
Publije Klodije	176
Kvint Lutacije Katul	242
Marko Kalpurnije Bibul	243
Marko Porcije Katon	244
Aurelijina insula	384
Rimski magistrati	396
Oblik toge	420
<i>Triclinium</i>	422

KAPIJE U SERVIJEVIM ZIDINAMA

- PORTA
 A TRIGEMINA – Rimska luka
 B LAVERNALIS – *Via Ostiensis*
 C RAUDUSCLANA – *Via Ostiensis*
 D NAEVIA – *Via Ardeatina*
 E CAPENA – *Via Appia i Via Latina*
 F CAELI MONTANA – *Via Tusculana*
 G QUERQUETULANA – *Via Praenestina*
 H ESQUILINA – *Via Labicana i Via Praenestina*
 I VIMINALIS – *Via Collatina i Via Tiburtina*
 J COLLINA – *Via Nomentana*
 K QURINALIS – *Via Salaria Vetus*
 L SALUTARIS – *Via Flaminia*
 M SANQUALIS – *Via Lata i Marsovo polje*
 N FONTINALIS – Marsovo polje
 O TRIUMPHALIS – Samo za trijumfalne povorke
 P CARMENALIS – *Circus Flaminius*
 Q FLUMENTANA – *Circus Flaminius*

ROMA URBS legenda

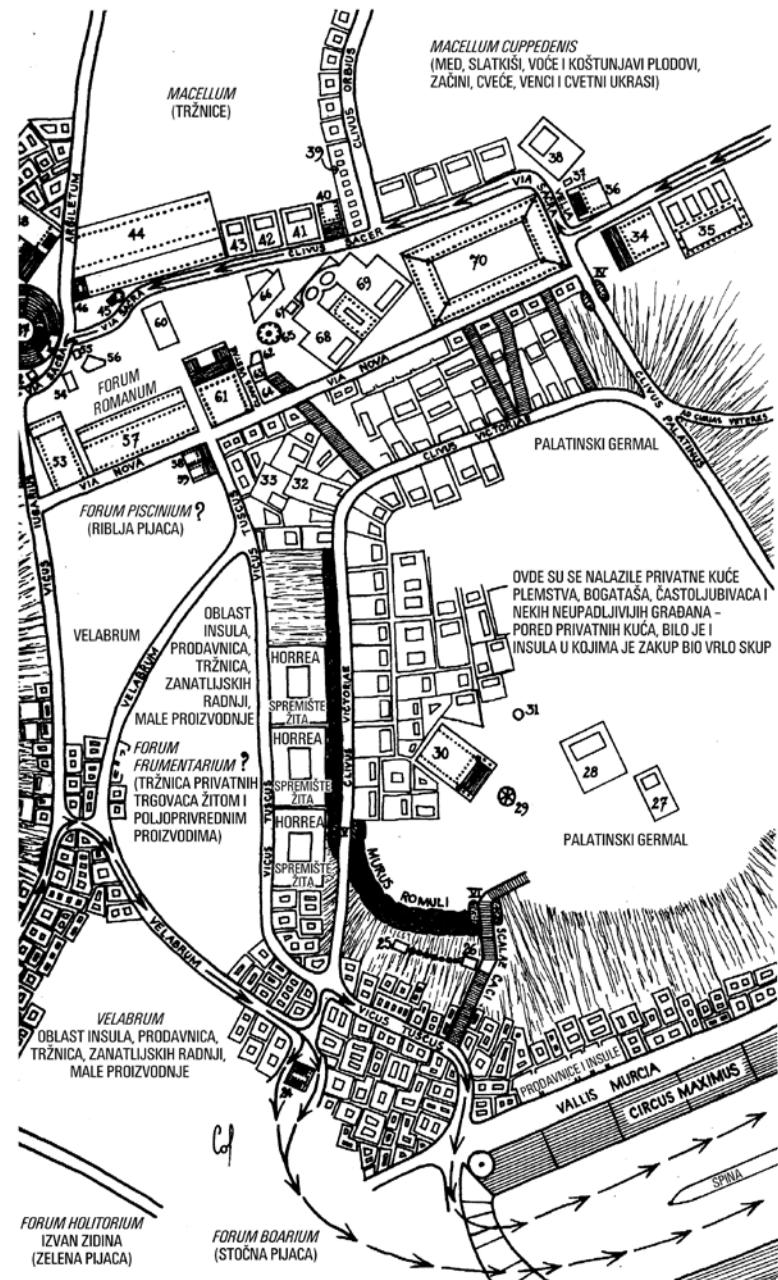
PREVOD LATINSKIH IZRAZA (u značenju upotrebrenom u ovom tekstu)

CAMPUS	Pojana	VIA	Glavni drum ili ulica
COLLIS	Brežuljak	VICUS	Ulica ili staza
FAUCES	Ulaz u uzan prolaz ili ispušt iz njega	CLOACA	Odvodni kanal
FLUMEN	Reka	AGGER	Dvostruki bedem na Eskvilinu
MONS	Vis ili greben	AQUA	Voden kanal, iznad ili ispod zemlje
PALUS	Močvarna oblast s brojnim izvorima	BASILICA	Zgrada u koju se ulazi diroprje kroz prozore; namenjena sudovima ili poslovanju
VALLIS	Dolina	CIRCUS	Ogradieni prostor za trke dvokolica i igre
HORTI	Baštne	EMPORIUM	Zgrada na pristaništu namenjena trgovini
MAIOR-MAJOR	Starji	FORUM	Prostor pod otvorenim nebom za javne poslove
MAXIMUS-MAXIMA	Najveći, najznačajniji	MACELLUM	Pijaca sa tegzama, pod otvorenim nebom
MINOR	Mlađi	NECROPOLIS	Zemljiste za ukop/spaljivanje posmrtnih ostataka
NOVUS-NOVA	Novi, nova	PONS	Most
VETUS	Star	PORTICUS	Zgrada sa kolonadama za javne poslove
CLIVUS	Strma ulica	SAEPTA	Glasačko mesto Centurijske skupštine
DIVERTICULUM	Put koji spaja dva glavna drama		
SCALAE	Stepenice		

HRAMOVI I DRUGA ZNAČAJNA MESTA

- 1 GROBNIČA JULIJA CEZARA (moguća lokacija)
 2 HRAM VENERE POBEDNICE (iznad Pompejevog pozorišta)
 3 POMPEJEVO POZORIŠTE
 4 POMPEJEV PORTICUS, s kolonadom od sto stubova
 5 DVORANA ZA SASTANKE U POMPEJEVOM ZDANJU (Mesto gde je ubijen Cezar)
 6 HRAM HERKULA I MUZA (Herkul i devet muza)
 7 ČETIRI HRAMA ? Junona Kurijска (zaštitnica zborova)
 8 PORED ? Fortunae Huicse Diei (Fortuna Svagdanja)
 9 POMPEJEVOG POZORIŠNOG KOMPLEKSA ? Lares Permarini (zaštitnici moreplovaca)
 10 STARI PORTICUS MINUCHA U FLAMINIJEVOM CIRKUSU
 11 HRAMOVI Vulkan (vatra, zemljoresi, kovači)
 12 FLAMINIJEVOG Herkul (zaštitnik čuvao Cirkusa)
 13 CIRKUSA Mars Invictus (Mars Nepobediv)
 14 DVA HRAMA FORTUNIN HRAM (Čestost i dečivanstvo)
 15 PORTICUS METELA
 16 HRAM APOLONA SOSIJANA (lekarstvo i vitanje)
 17 BELONIN HRAMI „NEPRIJATELSKO ZEMLJISTE“ (strani ratovi)
 18 HRAM JUNDNE REGINE (Junona Vladarka)
 19 HRAM JUPITERA STATORA (sprečavao povlačenje vojnika)
 20a MOGUCI POLOZAJ NOVOG PORTICUSA MINUCHA - ILI POMPEJEVA VILA?
 20b MOGUCI POLOZAJ NOVOG PORTICUSA MINUCHA - DIJANIN HRAM
 21 ČETRI HRAMA - PIETAS, JANUS, SPES (Nada), JUNONA, SOSIPITA
 22 DVA HRAMA SREDNJI HRAM (Sredstvo i devičanstvo)
 23 SREDNJI KULTOVNI HRAM MATER MATUTE (rađanje)
 24 PORTUNOV HRAM (luka i lučki poslovni)
 25 JANUSOV HRAM (prolazi, ulazi i izlazi, počeci i krajevi)
 26 TRI SREDISTI HERCULES OLIMPIJUS (trgovi uljem)
 27 POSVEĆENA ARA MAXIMA HERCULIS (Veliki žrtvenik)
 28 HERKULU HERCULES INVICTUS (Herkul Nepohediv)
 29 CERERIN HRAM (velikodostrost) - Sedište plebejskih edila
 30 FLORIN HRAM (bjelje)
 31 DVA HRAMA SREDNJI JUNONA REGINA ZA ŽENE
 32 KULTOVNI SLOBODNIH GRADANA JUPITER OSLOBOĐATELJ ZA MUŠKARCE
 33 SVETLJSTE ZA ARMILOSTRIJUM (Mars, vojska, salii)
 34 DIJANIN HRAM (zaštitnica robova)
 35 LUNIN HRAM (Mesec)
 36 HRAM BOGINJE JUVENTAS (stupanje rimskih muških građana u zrelo doba)
 37 MERKUROV HRAM (trgovina) - Sedište trgovackog udruženja
 38 HRAM VENERE PODATNE (zaštitnica bludnica i preljubnika)
 39 HRAM BONA DEE (zaštitnica žena) I SAXUM SACRUM (Sveti kamen)
 40 HRAM CASTI VRLINE (kult vojnih zapovednika)
 41 CURIA VETERES - STARO ZBORISTE
 42 MESTO ROBENJA GAJIA OCTAVIJA, KASNJI AVGUSTA (moguća lokacija)
 43 HRAM JUPITERA STATORA (sprečavao povlačenje vojnika)
 44 LUPERKAL (pečina vučice koja je dojila Romulu)
 45 ROMULOVOKRUGLA KOLIBA (brinzo čuvana)
 46 MUNDUS (otvor podzemnog sveta)
 47 HRAM VELIKE MAJKE (aziski Velika boginja)
 48 BAZILIKA JULIJA (zamena bazilike Semproniju i Optimiju)
 49 JULIJEV FORUM
 50 HRAM SEMO SANKA (zakletve i ugovori)
 51 KUCA TITA POMPONIJA ATICKOG (moguća lokacija)
 52 HRAM BOGINJE SALUS (dobar zdravje)
 53 KVIRINOV HRAM (rimski gradani)
 54 HRAM BOGINJE TELUS (rimска boginja zemlje)
 55 HRAM JUNDNE LUCINE (podaci o rođenim rimskim gradanima)
 56 HRAM JUNDNE UBTINE (podaci o umrlih rimskim gradanima) - moguća lokacija
 57 ESKULAPOV HRAM (lekarstvo) I BROD SVETLJISTA NA ADI
 58 ISPUST ODVOĐENOG KANALA ZA KVIRINALI MARSOVO POLJE (R. Petronia)
 59 CLOACA MAXIMA - ISPUST ODVOĐENOG KANALA ZA SUBURU ITD. (R. Spinon)
 60 ISPUST ODVOĐENOG KANALA ZA ESKVILIN CIRKUS, ITD. (R. Nadinus)
 61 TIGILLUM (jaran) SVETLJSTA JUNONE SORORIJE (polna zrelost dečaka) - moguća lokacija

PARS MEDIANA ROMAE legenda

PREVOD LATINSKIH IZRAZA

ASYLUM	SVETO MESTO ILI UTOČIŠTE	SCALAE	STEPE NICE
BASILICA	ZGRADA U KOJU SVETLOST DOPIRE KROZ PROZORE;	VALLIS	DOLINA
NAMENJENA	SUDOVIMA ILI POSLOVANJU	VIA	GLAVNA ULICA ILI DRUM
CAMPUS	POLJANA	VICUS	MALA ULICA ILI STAZA
CIRCUS	OGRANIČENI PROSTOR ZA TRKE DVOKOLICA I IGRE	VILLA	VELIKA SEOSKA KUĆA
CLIVUS	STRMA ULICA		
DOMUS	PORODIČNA KUĆA (jedan od četiri sprata)		
DOMUS PUBLICA	DRŽAVNI STAN ZA VAZNOG PONTIFKA ILI FLAMINA		
FORUM	PROSTOR POD OTVORENIM NEBOM ZA DRŽAVNE		
POSLOVE ILI	PRIVATNU TRGOVINU		
HORREA	SKLADIŠTE, takođe i SPREMİŞTE ZA ŽITO		
INSULA	STAMBENA ZGRADA (od tri do dvanaest spratova)		
MACELLUM	PIJACA SA TEZGAMA, POD OTVORENIM NEBOM		
MURUS	ODBRAMBENI ZID		
PODIUM	POSTOLJE ČLA SE UNUTRAŠNOST KORISTILA I NA		
KOJEM SE	UZDIZE HRAM		
PORTA	KAPUJA U ODBRAMBENOM ZIDU		
PORCUS	ZGRADA SA KOLONADAMA ZA JAVNE		
	POSLOVE I TRGOVINU		

...U ZNAČENJU U KOJEM SU UPOTREBLJENI
U OVOM TEKSTU

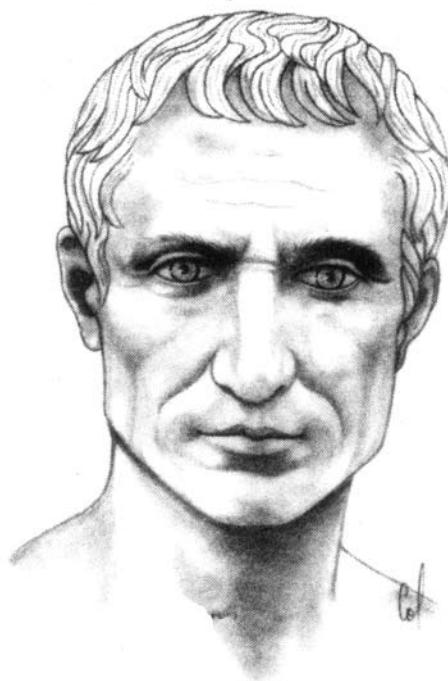
II	CARMENTALIS	} U SERVIEVIM ZIDINAMA
III	TRIUMPHALIS	
IV	FONTINALIS	
V	MUGONIA	
VI	ROMULANA	
	CACANA	U DREVnim ZIDINAMA

HRAMOVI, OSTALA ZANIMLJIVA MESTA I GRAĐEVINE U SRCU RIMA

- 1 KUĆA GAJAJ MARLUJA (tačno mesto nepoznato)
 - 2 HRAM JUNONE MONETE (koja na vreme upozorava)
 - 3 ISPOD HRAMA, U POSTOLJU SE NALAZILA KOVNICΑ
 - 4 HRAM VENERE ERUCINE (zaštitnica bludnica)
 - 5 HRAM BOGINJE MENS (boginja dobrog rimskog mišljenja)
 - 6 LAUTUMIJA, TANNICA
 - 7 TULLIJANUM (MESTO POGUBLJENJA)
 - 8 HRAM SLOGE (sloga među klasama)
 - 9 SENACULIJUM (mesto za prijem i zaslanička)
 - 10 VEJOVISOV HRAM (Mladi Jupiter, bog razočaranja)
 - 11 PORTICUS DEORUM CONSENTIUM (dvanaest bogova)
 - 12 HRAM JUPITERA FERETRJUA (ugovori i ratna oprema)
 - 13 HRAM JUPITERA NAJBOLJEG I NAJVEĆEG
 - 14 HRAM FORTUNE PRIMIGENIJE (Zaštitnica prvorodenih)
 - 15 HRAM ČASTI (Honos) i HRABROSTI (Virtus) (kult vojnih zapovednika)
 - 16 OPIN HRAM (oblike) U NJEGOVOM POSTOLJU SU SE ČUVALE SREBRNE POLUGE KAO SREDSTVA ZA SLUČAJ NUŽDE
 - 17 TARPEJSKA STENA
 - 18 HRAM BOGINJE FIDES (dobra vera)
 - 19 BELONIN HRAM (Rat sa stranim silama)
 - 20 „NEPRIJATELJSKO ZEMLJIŠTE“
 - 21 HRAM APOLONA SOSIJANA (Lekarstvo i vitanje)
 - 22 HRAM MATER MATUTE (majke i rada)
 - 23 FORTUNIN HRAM (device i polno nezrele devojčice)
 - 24 JANUSOV HRAM (Vratnice, počeci i krajevi)
 - 25 SVETILIŠTE DUHA MESTA (množ stvaranja)
 - 26 PECINA LUPERKAL (vučica koja je dojila Romula i Rema)
 - 27 KUĆA LUCIJA SERGLJA KATILINE (Tačno mesto nepoznato)
 - 28 KUĆA KVINTA HORTENZIJA HORTALIA (Mesto nepoznato)
 - 29 OKRUGLA ROMULOVA KOLUBA
 - 30 HRAM VELIKE MAJKE (azijatska Velika boginja)
 - 31 MUNDUS (otvor podzemnog sveta)
 - 32 KUĆA (1) MARKA LIVIJA DRUZA (2) MARKA LICINIJA KRASA (3) MARKA TULLIJA CICERONA - MOGUĆA LOKACIJA
 - 33 KUĆA (1) GNEJA (2) LUCIJA DOMICIJA AHENOBARBA - LOKACIJA U POTPUNOSTIIZMISLJENA
 - 34 HRAM JUPITERA STATORA (sprečavao povlačenje vojnika)
 - 35 KUPATILA (u privatnom vlasništvu)? Senijeve terme
 - 36 HRAM PENATA (Javni penati)
 - 37 KONJICKA STATUA POSVEĆENA KLELIJI
 - 38 KUĆA U KOJOJ JE ŽIVEO REX SACRORUM - „KRALJEVA KUĆA“ (Približno mesto)
- 39 KRČMA
 - 40 HRAM LARA ČUVARA (Javni lari)
 - 41 KUĆE TRI GLAVNA FLAMINA – *FLAMEN DIALIS,*
 - 42 } *FLAMEN MARTIALIS, FLAMEN QUIRINALIS*
 - 43 } (Mesta u celosti izmisljena)
 - 44 BAZILIKA EMILIJA (Mesto poslovnih, trgovaca i nekih javnih delatnosti, prodavnice)
 - Takođe poznata kao bazilika Fulvija
 - 45 HRAM VENERE KLOACINE (Očišćenje vodâ)
 - 46 JANUSOV HRAM (Vratnice, počeci i krajevi)
 - 47 Amfiteatar Komicije i okruženje
 - (a) LAPIS NIGER (b) ROSTRA
 - 48 SLUŽBENE PROSTORIJE PRI ZGRADI SENATA
 - 49 KURUJA HOSTILJA (zgrada senata)
 - 50 BAZILIKA PORCILIA (Poslovne i trgovacke prostorije, naročito bankarstvo – sedište kolegija plebejskih tribuna)
 - 51 SATURNOV HRAM (Stalni napredak rimske države) DRŽAVNA BLAGAJNA (*Aerarium*) NALAZILA SE U POSTOLJU ISPOD HRAMA
 - 52 VULKANOV ŽRTVENIK (Vulkan Zemljotresac)
 - 53 BAZILIKA OPIMIJA (Prodavnice, poslovanje, sudovi)
 - 54 TRIBUNAL RAZNIH MAGISTRATA
 - 55 SVEĆA DRVETA I STATUA SATIRA MARSIJE
 - 56 LACUS CURTIUS (Kurcijevo jezero)
 - 57 BAZILIKA SEMPRONIJA (Prodavnice, sudovi, poslovanje)
 - 58 VOLUPUJNO SVETILIŠTE I ANGERONINA STATUA
 - 59 LARENCLIJN GROB (Svetilište)
 - 60 TRIBUNAL GRADSKOG PRETORA – STAJALIŠTE MAGISTRATA
 - 61 HRAM KASTORA I POLUKSA (U postolju su čuvane ustanovljene mere i tegovi; takođe i drugo sedište plebejskih tribuna)
 - 62 FONS JUTURNA (Sveti Juturnin izvor)
 - 63 SVETILIŠTE JUTURNINOG KULTA I NJENA STATUA
 - 64 SOBE ZA JUTURNINE HODOČASNIKE
 - 65 VESTIN HRAM (državno ognjište)
 - 66 REGIJA (Službene prostorije velikog pontifika)
 - 67 SVETILIŠTE VESTINOG KULTA I NJENA STATUA
 - 68 KUĆA VESTALKI U OKVIRU DOMUS PUBLICA (Prebivalište vestalskih devica)
 - 69 DOMUS PUBLICA u kojoj je stanovao veliki pontifik
 - 70 PORTICUS MARGARITARIA (prodavci nakita, bisera i mirisa, luksuzne prodavnice i tezge)

CEZAROVE ŽENE

PRVI DEO

GAJ JULIJE CEZAR

OD JUNA 68. GODINE P. N. E.
DO MARTA 66. GODINE P. N. E.

SERVILIA

MLADI BRUT

„Brute, ne dopada mi se kako ti koža izgleda. Dođi ovamo na svetlo, molim te.“

Petnaestogodišnjak ničim nije pokazao da je čuo ove reči i jednostavno je ostao pogrbljen nad jednim jedinim listom Fanijevog papira, s pisaljkom od trske na kojoj se mastilo odavno osušilo, u podignutoj ruci.

„Dođi ovamo, Brute. Smesta“, mirno reče njegova majka.

Dobro ju je znao, pa je spustio pisaljku; mada se nije *smrtno* plašio, nije želeo da izazove majčino nezadovoljstvo. Jedan poziv se može zanemariti bez posledica, ali drugi je značio da ona očekuje da se njena reč posluša, a to se odnosi čak i na njega. Ustao je i prišao prozoru gde je Servilija stajala; kapci su bili širom otvoreni jer se Rim preznojavao pod talasom vrućine što je nastupila neuobičajeno rano za to doba godine.

Premda je bila niska a Brut je nedavno počeo da izrasta u, nadala se, visokog momka, njegova glava nije bila mnogo iznad njene; uhvatila ga je za bradu i zagledala se u nekoliko gadnih crvenih kvržica koje su mu izbijale po koži oko usta. Pustila mu je bradu i sklonila mu tamne kovrdže sa čela – i tu je bilo kvržica!

„O kako bih volela da se redovno šišaš!“, rekla je povukavši pramen koji je pretio da mu zakloni pogled – i povukla ga dovoljno snažno da su Brutu krenule suze.

„Mama, kratka kosa ne odaje umnog čoveka“, pobunio se.

„Kratku kosu je lako održavati. Ne pada ti na lice i ne nadražuje ti kožu. O, Brute, postaješ prava nevolja!“

„Ako si želela kratkokosog sina ratnika, mama, trebalo je da Silanu rodiš sinove, a ne dve devojčice.“

„Jednog sina možeš da izdržavaš. Dvojica ti razvuku novac više no što možeš da se protegneš. Osim toga, da sam Silanu podarila sina, ti ne bi nasledio i njega i svog oca.“ Prišla je stolu za kojim je Brut radio i nemirnim prstima dodirnula svitke. „Vidi ovaj nered! Nije ni čudo što su ti se ramena povila i leđa iskrivila. Izađi na Marsovo polje s Kasijem i ostalim dečacima iz škole, ne traći vreme pokušavajući da sažmeš čitavog Tukidida na jedan list papira.“

„Ja pišem najbolje epitome u Rimu“, gordo reče njen sin.

Servilija ga podrugljivo pogleda. „Tukidid“, reče, „nije rasipao reči, ali mu je trebalo mnogo knjiga da ispriča priču o sukobu između Atine i Sparte. Koja je prednost u tome da se uništi njegov lepi grčki da bi lenji Rimljani mogli da pročitaju puki sažetak, a zatim sebi čestitaju kako znaju sve o Peloponeskom ratu?“

„Književnost“, istrajavao je Brut, „postaje preobimna i niko ne može da pročita sve, a da pri tom ne posegne za sažecima.“

„Koža ti se kvari“, reče Servilija vraćajući se na ono što ju je zapravo zanimalo.

„To je primereno dečacima mojih godina.“

„Ali ne i namerama koje imam za tebe.“

„Neka bogovi pomognu svakome i svačemu što nije obuhvaće-no tvojim namerama za mene!“, uzviknu, odjednom besan.

„Obuci se, izlazimo“, kratko je rekla i izašla iz sobe.

Kad je ušao u atrijum Silanove prostrane kuće, Brut je na sebi imao purpurom obrubljenu dečju togu, jer zvanično neće postati odrastao muškarac do decembra i svetkovine u čast boginje Juventas. Majka ga je već čekala i pažljivo ga odmeravala dok je prilazio.

Da, ramena su mu sasvim izvesno povijena, a leđa iskrivljena. Kako je lep dečacić bio! Čak i prošlog januara kad je njegovo poprsje naručila od Antenora, najboljeg vajara poprsjâ u čitavoj Italiji. Ali naglo je ušao u polnu zrelost i njegova dečačka lepota je bledela, čak i pred njenim pristrasnim pogledom. Oči su mu i dalje bile krupne, tamne i sanjalačke, zanimljivih teških kapaka,

ali mu nos nije izrastao u upečatljivu rimsku crtu kako se nadala, već je uporno ostajao kratak i okruglog vrha kao i njen. A njegova koža, nekad izuzetna i maslinasta, glatka i besprekorna, sada ju je ispunjavala užasom – šta ako postane jedan od onih strašnih nesrećnika s ožiljcima od ubitačnih bubuljica? Prebrzo je napunio petnaest godina! Petnaest godina je značilo dugo-trajnu napast. Bubuljice! Baš odvratno i prosto. E koliko sutra će se ona raspitati među lekarima i travarima – i dopadalо se to njemu ili ne, ima da ide svakog dana na Marsovo polje na prave vežbe i podučavanje u ratnim veštinama što će mu trebati kad bude napunio sedamnaest i morao da se prijavi u rimske legije. Kao *contubernalis*, naravno, a ne kao običan vojnik; biće mladi starešina, deo lične pratnje nekog konzulskog zapovednika koji će ga poimence tražiti. To mu je bilo zajamčeno poreklom i položajem.

Kućepazitelj im je otvorio vrata što su vodila na uzanu palatinsku ulicu; Servilija je žustrim korakom krenula prema Forumu sa sinom, koji se užurbano trudio da ide u korak s njom.

„Kuda idemo?“, upitao je i dalje nezadovoljan što ga je odvukla od sažimanja Tukididovog dela.

„Kod Aurelije.“

Da nije bio zaokupljen razmišljanjem o tome kako da brdo podataka zgusne u jednu jedinu rečenicu – i da je dan bio prijatniji – srce bi mu poskočilo od radosti; ovako je progundđao. „O, nećemo valjda danas u onu sirotinjsku četvrt!“

„Hoćemo.“

„Daleko je, a i to je užasan kraj!“

„Kraj možda jeste užasan, sine, ali ta gospa ima besprekorne veze. Svi će biti tamo.“ Zastala je prepredeno ga pogledavši iskosa. „Svi, Brute, svi.“

Na to ni reč nije rekao.

Dok su joj put raščišćavala dvojica robova, Servilija je klepećući silazila Stepeništem prstenara u metež Foruma, gde je čitav svet voleo da se okuplja, sluša, posmatra, očeše se o

moćnike. Ni Senat ni skupštine danas nisu zasedali, a i sudovi su zatvoreni zarad kraćeg odmora, ali poneki moćnik je ipak radio i mogao se uočiti po kretanju svežnjeva pruća uvezanih crvenim trakama koje su liktori nosili obznanjujući njegov imperijum.

„Mama, uzbrdica je! Zar ne možeš malo da usporiš?“, dahtao je Brut dok mu je majka brzo napredovala uz *Clivus Orbis* s druge strane Foruma; obilno se znojio.

„Da si više vežbao, ne bi se žalio“, uzvrati mu hladno Servilija.

Gadan smrad truleži zapahnuo je Brutove nozdrve dok su visoke stambene zgrade zatvarale vidik i zaklanjale sunce; niz oljuštene zidove curila je sluz, mrki gusti mlaz tekao je kanalom do slivnika, a pored malih neosvetljenih rupa, koje su zapravo bile prodavnice, prolazilo je nebrojeno mnoštvo. U vlažnom hladu makar je bilo svežije, ali ovo je strana Rima bez koje bi mladi Brut lako mogao da živi bez obzira na „sve“.

Najzad su stigli pred sasvim pristojna vrata od suve hrastovine, lepo isečene u table, i s blistavo uglačanim zvekirom u obliku lavlje glave s razapljenim čeljustima, za čiju je izradu upotrebljen *orichalcum*. Jedan od Servilijinih pratilaca snažno zalupa njime i vrata se smesta otvoriše. Stari, prilično punačak grčki oslobođenik duboko im se naklonio propuštajući ih da uđu.

Tu su se, naravno, okupile žene; da je Brut bio dovoljno odraстао da nosi jednostavnu belu *toga virilis*, dovoljno zreo da stupi u redove muškaraca, ne bi mu bilo dozvoljeno da prati svoju majku. Ta misao izazva strah – mama mora da uspe u svojoj molbi, a on mora biti u mogućnosti da svoju milu ljubav viđa i posle decembra i stupanja u muževno doba! No, ničim ne odajući svoje misli, odvojio se od Servilijinih sukanja istog časa kad je krenula bujica pozdrava i povukao se u tihu kutak sobe ispunjene cikom i tu se trudio da se utopi u neupadljivi nameštaj.

„Ave, Brute“, reče vedar ali promukao glas.

Okrenuo se, spustio pogled, osećajući da ga u grudima steže.
„Ave, Julija.“

„Hajde, sedi sa mnom“, zapovedi kćerka kuće vodeći ga do dve male stolice odmah u uglu. Smestila se u jednu dok je on nezgrapno sedao na drugu a ona izgledala ljupko i sabrano kao labud u gnezdu.

Tek joj je osam godina – kako već može da bude toliko lepa?, pitao se zbumeni Brut, koji ju je poznavao zahvaljujući tome što su njegova majka i njena baka bile velike prijateljice. Svetla poput leda i snega, zašiljene brade, ispučenih jagodičnih kostiju, bledoružičastih usana ukusnih poput jagoda, s dva široko otvorena plava oka koja su gledala s nežnom živošću u sve oko sebe; ako je Brut i zaronio u pesništvo ljubavi, bilo je to zbog nje koju je voleo već – oh, godinama! Nije shvatao sve donedavno da je to ljubav, dok ga nije pogledala smešeći se toliko slatko da ga je spoznaja potresla kao da ga je udario grom.

Iste te večeri je otišao majci i obavestio je da želi da se oženi Julijom kad ona odraste.

Servilija ga je zapanjeno gledala. „Mili moj Brute, ona je tek dete! Na nju ćeš morati da čekaš devet-deset godina.“

„Biće obećana mnogo pre no što stasa za udaju“, odgovorio je tada, a njegov bol se jasno video. „Molim te, mama, čim joj se otac vrati kući, traži da se uda za mene!“

„Možda ćeš se predomisliti.“

„Nikad, nikad!“

„Miraz joj je neznatan.“

„Ali poreklom bi ispunila sve što bi ti mogla da tražиш od moje žene.“

„Tačno.“ Crne oči, koje su često bile veoma stroge, počivale su na njegovom licu i to ne bez saosećanja; Servilija je cenila važnost ove činjenice. Na trenutak je razmisnila o tome, a zatim klimnula glavom. „U redu, Brute, kad joj otac sledeći put bude u Rimu, pitaću. Tebi bogata nevesta ne treba, ali je važno da ti odgovara poreklom, a jedna Julija bi bila savršena. Naročito ova Julija. Patricijskog je roda i po ocu i po majci.“